

vora na vprašanji o tem, kolikšna je teoretska relevantna takšnih projektov za sodobne dileme o televiziji, in o tem, kakšno je razmerje med televizijami Vzhoda in televizijami drugod po svetu, bomo morali torej še nekoliko počakati.

Druge slabosti zbornika vidim tudi v tem, da na primer prispevki v drugem delu niso standardizirani ali kako drugače usklajeni, kar bi skokovito pripomoglo k ustvarjanju jasne slike. V obstoječi podobi zbornika sta namreč izjemno pogosti lastnosti redundančnost in pa diskontinuiteta, kar po svoje priča o uredniškem delu. Prav gotovo pa so slabosti tudi v tem, da knjige trenutna aktualnost ne 'zanimajo' preveč. Prispevki se v večini sklicujejo na reference iz leta 1993 ali pa še starejše, in ni potrebno preveč poudarjati, da se je v tem času zgodilo toliko pomembnih stvari, zaradi katerih je prava škoda, da projekt ni zastavljen ambicioznejše. Tu je verjetno krivda urednikov le v tem, da nista založbe bolj 'pritisnili', ker je očitno, da so stvari dolgo stale v predalih.

Pomembnost zbornika pa vidim predvsem v tem, da je ponudil določen prostor ali javni forum, kakor temu pravita French in Richards (str. 13), za utemeljeno razpravo o problematiki, ki je sicer tako in drugače zelo oddaljena. Do izraza so tako prišli predvsem nekateri zanimivi avtorji (v tem smislu je izjemno zanimiv tretji sklop zbornika); nekatere bolj ali manj zanimive, pa vendar prisotne geografske entitete (Šri Lanka, Pakistan, konec koncev pa tudi druge), kjer je televizija aktiven družbeni dejavnik, televizijskih obravnav in konceptualizacij pa vseeno strahovito primanjkuje; in nenazadnje so možnost predstavitve dobile tudi ideje, neobremenjene s tradicionalnimi evropskimi dilemami. Urednika sta zadovoljna tudi z didaktičnim prispevkom zbornika (str. 15-20), kajti zbornik gre v drugo smer kot pa obstoječi trend, zaradi katerega "na primer 60 odstotkov literature o množični komunikaciji in novinarstvu, ki jo uporabljajo v azijskih institutih, izvira iz Severne Amerike." (str. 19) Še en pomemben prispevek zbornika pa je v tem, da v danem okviru omogoča precizacijo diskurza o globalizaciji, ki se predvsem pri teoretičnih elektronskih medijev pogosto pojavlja povsem

pavšalno in površno. S pomočjo raziskovalnih prispevkov, kot jih prinaša zbornik *Contemporary Television*, bo čedalje težje evropocentrično raztegovati zahodnjaški kulturni kontekst čez celoten globus. Zaradi precizacij te vrste bo treba za razpravo o globalizaciji prešteti vse figurice in ključne dejavnike, ki so globalno značilni, šele izluščiti iz dejanskih procesov.

Glede na to, da gre pri zborniku *Contemporary Television* za poskus, ki je eden prvih ali pa kar prvi svoje vrste v tem desetletju, in ki mu morda tako avtorji prispevkov kot tudi oba urednika niso dorasli v vseh njegovih razsežnostih, mu slabosti in pomanjkljivosti seveda z lahkoto oprostimo. Upamo pa lahko, da bo podobnih prispevkov še več. Šele z izkušnjami in tradicijo je namreč mogoče uspešno slediti visokim dometom zastavljenega proučevanja.

Urban SUŠA

Slovenska mladina ob koncu tisočletja

Mirjana Nastran Ule (ur.)

Mladina v devetdesetih

Analiza stanja v Sloveniji

Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana 1996, 307 str.

Industrijska družba je s svojimi ideološkimi aparati (institucija obveznega šolanja je najbolj značilen in pomemben) konstituirala mladost kot posebno kategorijo med otroštvom in odraslostjo. Ko pa je mladost oziroma mladina v zadnjih desetletjih dokončno postala subjekt in objekt različnih družbenih, političnih, še najbolj pa gospodarskih dejavnosti, je pritegnila tudi zanimanje znanosti. Zato se ne gre čuditi, če je impulz za to dejavnost prišel z Zahoda, kjer se je prav v tem času izkristalizirala tako imenovana postindustrijska oz. postmoderna družbena struktura, v kateri mladina igra pomembno vlogo. Členitev življenjskega poteka na posamezne med seboj (ostro) ločene faze, tako značilna za moderne družbe, je

torej bistvenega pomena tudi v obravnavanem zborniku.

Nacionalno poročilo v obliki zbornika strokovnih razprav je na podlagi empiričnih raziskav pripravila skupina izkušenih raziskovalcev in raziskovalcev pod vodstvom dr. Mirjane Nastran Ule, ki je bila že med nosilci pri pripravi poročila o slovenski srednješolski mladini *Mladina 93* in pri projektu *Predah za študentsko mladino*. Pobuda za poročilo se je porodila v okviru Sveta Evrope, njegov pomen pa presega zgolj vzdrževanje stika z evropskimi trendi, saj naj bi tvoril osnovo za vzpostavljane informacijske strukture, povezane z dotično populacijo, tudi v prihodnje. Avtorji so namreč pri pripravi prve tovrstne publikacije pri nas naleteli na nemalo težav, povezanih predvsem s pomanjkanjem predhodnega zbiranja informacij.

Populacija, ki jo zbornik obravnava, namreč zajema posameznike od 15 do 29 let, ki pa niso obravnavani kot celota v nobeni od siceršnjih statističnih raziskav slovenske družbe. Predstavljajo dobrih 22 odstotkov prebivalstva v Sloveniji, zanje pa je značilno, da se soočajo s problemi identitete, krize identitete, ideoloških vplivov in javne podobe mladine. Njihovi starši so odrasli po drugi svetovni vojni, v kontekstu socialistične družbe in samoupravljanja so se uprli ideološki indoktrinaciji in družbeni kontroli, sami pa so izkusili procese razpada državne in nastajanja nove, padca socialistične ideologije, egalitarizma, kolektivizma, spremembo strukture industrijske družbe in pojav nekaterih aktualnejših ekoloških vprašanj. Sicer pa je sociološka opredelitev mladine kot samosvoje družbene entitete bolj kompleksna kot zgolj omejitvev na starostne razrede. M. Nastran Ule mladost in mladino opredeli kot "kompleksni družbeni pojmovni, ideološki in simbolni konstrukciji, s katerima skuša družba opredeliti proces prisvajanja in sprejemanja obstoječe kulture in družbe pri novih generacijah, pa tudi člani teh generacij skušajo s temi pojmi razumeti same sebe in svoj življenjski proces." Znotraj tako definirane pojmovne celote pa je mogoče oziroma potrebno nadaljnje razčlenjevanje različnih med seboj prepletajočih se dimenzij od prehodnosti te

življenjske faze do kulturne specifičnosti in nepopolnega socialnega statusa.

Prav z tako razčlenjenimi vidiki mladosti se ukvarja enajst prispevkov v zborniku *Mladina v devetdesetih*. Obravnavane so namreč tako demografske značilnosti kot (ne)izobraženost in (ne)zaposlenost mladih, pa njihove vrednote, politična kulture, zdravstveno stanje, življenjski stili standardi in status, ki ga imajo v družini, ter nenazadnje delinkventnost oziroma kazniva dejanja med mladimi. Poudariti pa je potrebno, da je dejanska teža publikacije na podatkih. Ti podatki so postavljeni v teoretski kontekst, ki predstavlja kvalitativno dopolnitev predvsem tam, kjer statistične opredelitve niso bile mogoče.

Tako zastavljen zbornik-analiza nam poskuša predstaviti sliko mladine v Sloveniji. Ta se pokaže kot zelo podobna svojim vrstnikom v Zahodni Evropi glede svojih vizij in orientacij. Ne zanimajo jih velika družbena vprašanja, ideologije ali zgodovinska dejstva, ampak individualne izkušnje in zasebnost. Prav tako so odklonilni njihovi pogledi na institucionalizirano politiko in religijo, vojsko in policijo. Naklonjeni pa so postmaterialističnim vrednotam, kot so mir (v svetu), osebna in družinska sreča, medtem ko jih subkulturni stili ne privlačijo tako, kot je bilo to značilno za njihove starše. O družini se prav tako kažejo nekatere spremenjene orientacije, ki naj bi jih mladi preferirali. Gre predvsem za pluralizacijo družinskih form, padec stopnje rodnosti, zmanjšan pomen poroke, povečano število ločitev in enostarševskih družin ter pomembno podaljšanje tako imenovane LAT (living apart together) faze pri prehodu iz izvirne v prokreacijsko družino.

Vzroki za podaljšanje te prehodne faze se kažejo tudi v materialnem standardu mladih, ki pri različnih potrošniških dobrinah niti ni slab, so pa mladi v okolju hiperprivatizacije v sferi stanovanjske politike najbolj prizadeti sloj. Njihove možnosti za neodvisnost so v danem okolju le neznatne, sploh če k temu prištejemo še težave z nezaposlenostjo, ki najbolj prizadenejo prav segment mladih od 15 do 24 let in po stopnji presegajo evropsko povprečje. Starostna skupina med 18 in 25 letom starosti pa predstavlja največjo sku-

pino nezaposlenih z visokim deležem srednje in visoko izobraženih. V tej skupini so najbolj prizadeti tisti, ki so prekinili z izobraževanjem že pred zaključkom srednje šole. Njihove možnosti zaposlitve so najmanjše, predstavljajo pa kar četrtno (obravnavane) populacije.

Če na kratko poskušam strniti zaključke, do katerih so prišli snovalci publikacije, v nekaj generalizirajočih tez, je prva gotovo ta, da mladina v Sloveniji predstavlja nekakšen pomanjšan model oziroma zrcalo družbe, ki jo tudi nekoliko prehitava ali kar napoveduje trende v njej. V tej optiki se pokaže tudi delitev med mladimi na tiste, ki z optimizmom gledajo na prihodnost, in druge, ki v odraslost vstopajo s slabšimi (začetnimi) pogoji. Pokažejo se velike razlike, determinirane s statusom in nakažejo že omenjene obrise siceršnje situacije v slovenski družbi. Ta "prepad" se kaže tudi v vrednotah, ki jih mladi privzemajo, saj optimistični del goji bolj libertarne usmeritve, medtem ko se mladi, obremenjeni s eksistencialnimi tiskami, zatekajo k bolj ortodoksnim oziroma tradicionalnim vrednostnim orientacijam.

Vsi objavljeni prispevki so rezultat raziskave, ki jo je naročil in financiral Urad za mladino RS pri Ministrstvu za šolstvo in šport RS, izvedli pa so ga raziskovalci in raziskovalke Centra za socialno psihologijo - študije mladine pri Fakulteti za družbene vede. Knjiga je opremljena z nazornimi grafičnimi prikazi in podatkovnimi tabelami, v katerih lahko bralec brez težav poišče željene podatke. Zadnji od enajstih prispevkov, pripravila sta ga Metka Mencin Čepak in Mirko Vaupotič, podaja tudi opis evolucije različnih mladinskih struktur v Sloveniji od ZSMS nekoč do MLD, SKM in drugih današnjih organizacij. Na koncu najdemo tudi povzetke prispevkov v angleščini in osnovne podatke o devetih avtorjih.

Gre torej za publikacijo, ki ji poleg razlagalne moči pri preučevanju sodobnosti (in bližnje preteklosti) lahko pripišemo tudi zazrtost v prihodnost. Bila naj bi namreč le prva v seriji projektov, ki naj bi vzpostavili konsistentno in rastočo informacijsko strukturo o mladih. V njej bodo v bodoče našla svoje mesto tudi področja, ki so tokrat ostala

izpuščena, česar pa avtorjem ne gre očitati, saj so kot pionirji v vsakem pogledu opravili veliko delo.

Gregor SMOLEJ

Socialni mir in stabilnost političnega sistema

Miroslav Stanojević

Socialno partnerstvo - Modeli industrijskih odnosov ob koncu 20. stoletja
Ljubljana, Enotnost, 1996

Knjiga *Socialno partnerstvo - modeli industrijskih odnosov ob koncu 20. stoletja* je obsežna, kompozicijsko natančno strukturirana razprava, ki se tematsko uvršča v okviru široko interdisciplinarno očrtanega sociološkega programa industrijskih odnosov. V kontekstu te znanstvene discipline, ki sta jo ob koncu 50. let na sistemski teoriji utemeljila Parsons in Smelser, opazimo izrazito neobhodne povezave s politološko tematiko, saj se ob tako naravnani razpravi temu preprosto ni moč izogniti.

To umestitev lahko razumemo kot avtorjevo vsebinsko opredelitev raziskave, saj je prepričan, da pri vprašanju socialnega partnerstva posega v temeljne sfere človeških odnosov na ravni oblikovanja in izvajanja nacionalnih gospodarskih in socialnih politik.

Kot zelo pomembno in uveljavljeno politično doktrino in kot temeljno oporo razpravi, avtor uporablja neokorporativizem, ki na podlagi evropskega liberalno-demokratskega sistema, operira v polju industrijskih odnosov.

Teza, ki jo knjiga poskuša dokazati pravi, da je neokorporativizem relativno omejen zgodovinski pojav, saj se je oblikoval in dosegel višek kot "dopolnilna" oblika regulacije evropskih nacionalnih gospodarstev v kontekstu velike prosperitete po drugi svetovni vojni, kar pa se sklada tudi z ugotovitvijo, da so industrijski odnosi relativno mlada, še razvijajoča se znanstvena disciplina. Tezo avtor dokazuje v polju (vse)obsež-